

L O R M A N E L

Njeno ime je

ELZA

Preveo Slobodan Babić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2020.

Naziv originala:
Laure Manel
LA DELICATESSE DU HOMARD

Copyright © Éditions Michel Lafon, 2017
Translation Copyright © 2020 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03256-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Suncima koja me okružuju

1.

Ona je još tamo. Iz daljine nazirem njenu skupljenu siluetu u podnožju stene. Na istom mestu kao maločas i u istom položaju. Instinktivno gledam na sat. Šest sati po podne. Proveo sam, dakle, tri sata šetajući se. Retko kad ovako dugo jašem, ali ovog puta imao sam dosta vremena na raspolaganju. Barem ovog puta. Prilazim obazrivo da je ne bih preplašio, pogotovu što je Žador krupna sorta. Evo me skoro u njenoj ravni. Ona se i dalje ne mrda. Samo joj kosa leluja oko glave, što joj daje neki privid života.

Spava li? To je malo verovatno, imajući u vidu okolnosti. S obzirom na ovaj vetar koji počinje da tutnji i njenu nepomičnost, bojim se da pre ima hipotermiju. Zastajem, pomalo kao budala, ne znajući šta da radim. Da je pozovem? Ovo je neuobičajeno. Šta traži sama žena na ovom zabačenom mestu naspram okeana dok se noć spušta? Je li to samo žena? Mogla bi biti i mlada devojka. Izgleda tako nežno. Okušaću se:

„Gospođice?“

Ništa se ne pomera. Kao da joj se i kosa ukočila. Izgleda kao kip. Iznenada me spopada strah. Možda je onesveščena... mrtva? U tom položaju, pretpostavljam da nije, ali nalet adrenalina naglo me spusti sa konja. Primičem se nespretno, stavljam ruku na njeno rame prekriveno plavim uvojcima. „Oh, oh“, govorim. Drmam je polako. Stenje. Olakšanje... Sklanjam joj sa lica zaista gustu kosu. Žena, da. Glava joj se ljulja,

pada unazad, oči joj se otvaraju dopola i okreću. Izgleda krajnje slabo. A samim tim i ja. Nemam vode, ni šećera, ni pokrivača. Mrmljam protiv svoje volje „dođavola“... Ne želim da je ostavim ovde više ni trenutak. Možda je u opasnosti. Gledam Žadora, koji pase bez najmanjeg sažaljenja prema ovoj ženi i bez svesti o mogućoj drami koja se odigrava pored njega.

Vadim mobilni iz jakne i zovem Patrika da javi lekaru i da mi se pridruži što pre kod kuće. Odlučio sam da ne pozovem hitnu pomoć. Ne znam čak ni zašto.

Brzo uzimam ranac, stavljam ga na leđa. Hvatam devojkicu. Neobično je laka. Postavljam je kao paket preko Žadorovih leđa i pokazujem mu da ostane miran. Hvatam uzdu i pojačavam korak ka putiću. Neće trebati mnogo vremena. Kuća je udaljena petsto metara. Srećna okolnost.

Kretanje konja cima telo. Jecaji koji dopiru do mojih ušiju potvrđuju mi devojkicu stanje: živa je, to je najvažnije.

2.

Lelujam u nekoj gustoj magli, ruke mi vise, noge takođe, s druge strane onog čija udaljena kopita čujem na asfaltu. Svest mi je isprekidana. Shvatam sa užasom da me nosi konj, mene koja nikad nisam htela da se popnem na te životinje... Ali nemam nikakve snage da se borim, da se uspravim, da vrištim iz straha... Prepuštam se, puštam da me nosi neko nejasno i bolno ljuljanje. Sedlo mi se utiskuje u stomak.

To se završava posle ko zna koliko dugih minuta, ali nemam nikakvu predstavu o vremenu. Niti o bilo čemu, niti o rukama koje su me uhvatile da me spuste. Ne mogu da se držim na nogama, nadam se da je vlasnik ruku svestan toga. Čujem glasove, sve je nejasno. Žedna sam, hladno mi je, gladna sam... ne, nisam gladna. Najviše mi se spava.

Nose me, negde me unose, prenose preko stepenica, spuštaju na krevet. Nemam snage ni za šta. Ni da vrištim, ni da se borim. Mogu samo da jecam. Daju mi da pijem. Sveža voda koja mi se preliva preko usta i obraza donosi mi divnu blagodat jednostavnosti. Toliko sam sanjala o tome...

Dva glasa. Dva čoveka razgovaraju. Jedan od njih hvata mi ruku. Steže je jako. Lekar, možda. To me umiruje, iako verujem da sam mogla poginuti tamo gde sam jutros pala. To je bilo tako lepo mesto da se skonča...

Dali su mi da progutam jednu pilulu, pa su me ostavili samu. Nakon toga tonem u mrak.

Lor Manel

* * *

Budim se klizeći korak po korak ka svesti. I dalje ne mogu da otvorim oči. Zvuci dopiru do mene: cvrkut morskih ptica u pozadini vetra, rzanje s vremena na vreme, krik nešto kasnije. Ne znam gde sam, van ovog mekog, udobnog i toplog kreveta u kom sam spavala kao top.

Pronalazim snage da otvorim kapke i upoznam se sa prostorom koji me okružuje. U polumraku uočavam neki nameštaj. Svetlost se probija kroz prozorske kapke. Znatiželja me gura da odškrinem prozor kako bih ih neprimetno razmakla. Predeo koji se ukazuje u vertikalnom otvoru je ozeleneli vrt i more u pozadini. Moglo bi da mi pozli još više, međutim, kuća mi nije toliko bitna koliko moji domaćini... Ko su oni? Hoće li me izbaciti odavde? Još gore, hoće li mi postavljati pitanja? Nipošto... Sećam se svog ranca, jake panike... Gde je? Samo da nisu preturali po njemu!

Postavljen je na zemlji, u podnožju kreveta. Otvaram ga, proveravam. Reklo bi se da je sve tu. U svakom slučaju, ono glavno je u njemu.

3.

Satima stojim i pokušavam da mislim na nešto drugo osim na ovu ženu iskrslu niotkuda, koja se našla u krevetu moje gostinske sobe. Treba reći da, dok jaše konja, čovek ima vremena za razmišljanje. Siguran sam da su moji konji osetili jutros kako mi je glava negde drugde. Da nisam bio previše udubljen u ono što sam radio. Da sam ih vodio preko prepreka napamet. Ali dobro. Moji konji mi ne zameraju.

Pitam se ko je ona. Zašto se motala tamo kod stena čekajući noć. Šta je tražila? Da nije ipak htela da tamo okonča svoj život? Ponovo mi se ukazuje njen lik sa uvojcima na vetru. Bilo mi je teško da zaspim sinoć. Nisam tip čoveka koji se preispituje, ali ovog puta...

Na odlasku, lekar mi je rekao samo da ona mora da se odmori i da uzme pilule u slučaju groznice. Drage volje, ali kako da znam ima li je? Neću je buditi pre zore i pružati joj toplomer... A morao sam od tada štošta da preduzmem.

Uostalom, nisam znao šta treba da radim, kako da se odnosim prema ovoj strankinji...

Već je podne. Trebalo je da se probudi... Doduše, izgledala je izmoreno. Gotovo da je spavala. Nije mogla da se drži na nogama.

Baksuzluk, u svakom slučaju. Baš je meni moralo da se desi! Nemam baš mnogo muka u životu, ali da ovako primim u kuću potpuno nepoznatu ženu... Već vidim lice svog oca.

Na kraju krajeva... ona će se probuditi, oporaviti se i vratiti se odatle je došla zaobilazeći mesto na steni! Samo da ne odugovlači, to je sve što tražim.

* * *

Odveo sam Markiza u šumu, ostavio ga Patriku da ga opere, a zatim sam se uputio ka kući. Izuvam čizme na ulazu, nazivam duboke cipele. Idem ka kuhinji. Ostalo mi je supe od sinoć. Dosta za dvoje. Taman dovoljno, ako se ja malo lišim. A inače, u frižideru... nema mnogo. Tri lista salate, jaja sa obližnje farme. Mogu od njih da pravim kajganu. Voli li je ona? A pre svega... hoće li jesti? Je li barem budna? Neprijatno mi je.

Odlučujem da se popnem na sprat ne bih li je pozvao da siđe da se malo okrepi. Zdesna na kraju hodnika, dolazim do vrata. Šta da radim? Da kucam lagano? Jako? Da kažem nešto? Osećam se kao budala. Kucam nekoliko puta lagano. Očigledno suviše lagano, nema odgovora. Bolje da je pustim da spava. Ali odlučujem da nežno odškrinem vrata. Da bih video. Provirujem glavom i vidim je kako leži na boku, licem ka prozoru na kojem je kapak i dalje zatvoren. Okrenuta mi je leđima. Ništa nije pomereno u sobi. Da li se uopšte probudila? Možda... U svakom slučaju, diše. To je već nešto.

Zatvaram pažljivo vrata. Zadržavam se još trenutak tako, u pozadini. Vrebam neki zvuk, koga neće biti. Ona spava, čemu to...

Čudim se sebi što idem na prstima i silazim. Jedem supu podgrejanu u mikrotalasnoj, grickam tri lista salate. Kajganu ne. Razmišljam o neznanici, nadajući se da nije neka kradljivica. Strepim glupo od trenutka kad ćemo se pogledati i kad ću je upoznati. Ili pre, kad će ona mene upoznati, jer ja ipak znam kako ona izgleda. Doduše, nisam video njene oči, a njene oči nisu videle mene. Šta ćemo reći jedno drugom? Čudna situacija... Prekidam sva nagađanja. Biće što će biti. A ako ispadne loše, e pa onda će morati da ode. Ispijam podgrejanu kafu i ponovo izlazim. Treba da povedem Dušku i njeno ždrebe na pašnjak, potom da izvedem Lakija na plažu kako bi se kretao kroz vodu, po savetu moje sestre. A u pet sati imam prvi večernji trening. Ne smem da odugovlačim.

4.

Čula sam kako se vrata zatvaraju za njim. To mora da je čovek koji me je doveo juče. U svakom slučaju, danas je sam.

Nisam spavala kad je došao da proveri jesam li budna, ali nisam ništa rekla, nisam se mrdala. Nisam htela da misli da me je probudio i nisam htela da se nađem naspram njega tek tako. Osećala bih se glupo. I toliko mi je loše da ne želim da se vidim ni sa kim. Hoću da budem sama. Samo što... nemam snage da odem odmah, a ovde sam pronašla prihvatljivo utočište. Sve će zavisi od mog domaćina... Možda računa da će me isterati brzo? Pitam se ko je on. Kog je uzrasta, kako izgleda. Je li ljubazan... Po načinu na koji je zatvorio vrata, hodao vrlo lagano po podu hodnika, naslutila sam obzir prema mom snu. Znak pažnje. Ali ne očekujem ništa od njega, niti od bilo koga. Znam oduvek da mogu računati samo na sebe, da drugi nisu tu da mi pomognu. Moram ponovo da sačinim oklop da bih bila jača, da izgradim oko sebe odbrambeni bedem da bih se zaštitila. Celokupno biće mi je izdrobljeno. Telo mi je slabo, a duh mi je tako pao da tone u zemlju.

Ne jesti, to je jedno, ali prirodna potreba me poziva: pre svega moram u toalet. Pošla sam ka prozoru, odškrinula sam kapke. More je drugačije. Kako su se oblaci zgusnuli, ono je posivelo i potamnelo. Ostavljam prozor otvoren i idem ka vratima i nežno pomeram kvaku. Ne, nema nikog iza da me čeka, inače bih se uplašila! Preda mnom se ukazuje dug

hodnik s nizom vrata. Očigledno – nema natpisa: moraću da otvorim svaka posebno, zbog čega unapred ostavljam utisak provalnika... Zdesna je kabinet. Samo otvaram i zatvaram istom brzinom vrata da se ne bih osetila većim uljezom nego što već jesam. Nisam radoznala, hoću samo da pronađem toalet... Naspramna vrata pružaju pogled na jednu veliku prostoriju, skoro praznu. Ona mi izaziva jezu poput neke avetinjske sobe. Sleva su stepenice, a naspram njih druga vrata. Zaključana su. Gotovo da poskakujem. Potom, sa leve strane lako se naslućuje kupatilo i najzad pored njega toalet. Kada sam izašla otud, pogled mi je skliznuo prema poslednjim vratima. Vratima sobe mog domaćina, nesumnjivo. Toliko sam uplašena i lišena radoznalosti da, iako sam svakako sama u kući, nisam u stanju da uhvatim kvaku. Sama? Ovlašni dodir na nozi uverava me u suprotno. U takvom sam stanju da još poskakujem. To je samo mačka, predivna mačka duge dlake, koja me gleda bez čuđenja. Saginjem se ka njoj i pružam joj ruku, uz koju se trlja. Osećam njeno dopiranje do same dubine mog uzbuđenog srca... ili kako nežnost jedne mačke izaziva suze koje su se suzdržavale više dana. Obuzima me neka nezadrživa želja da se vratim u *svoj* krevet, da se tu sklonim. Bacam se u njega, a i mačka za mnom. Plačem, dok me teši predenje mačke koja se pripila uz mene. Plačem dok se ne ispraznim, dok oči ne prestanu da mi suze. Kad se talas zaustavio, bilo mi je bolje. To je samo privremeno. Znam to pouzdano, jer plakanje ne rešava nikad ništa.

Mačka, ova kuća, ništa od svega toga nije rešenje.

5.

Jedem sasvim sam u prizemlju, a osećam se kao budala. Doduše, jedem sasvim sam svakog dana, ili skoro svakog dana. Stvar je u tome što znam da je ona gore i da zna da ja ovde upravo jedem. Otišao sam da je vidim maločas. To jest da *vidim*... ne baš: pitao sam je kroz vrata je li dobro, hoće li nešto da jede. Ona je samo rekla: „Dobro sam, ne hvala“, najslabijim glasom koji pomalo laže. Prošlo je više od dvadeset četiri sata kako ništa nije jela. Jedino ako ima rezerve u rancu, ne znam.

Deset je sati uveče. Čitam novine, uz upaljen radio, dok čujem da se gore nešto pomera. Hoće li se najzad rešiti da izađe iz svog skrovišta? Tako je, to me obuzima: pribijavam se trenutka kad ćemo se naći u lice. Već znam da će mi biti nelagodno. Pod pucketa, potom stepenice. Vidim joj noge, zatim se pojavljuje ostatak njenog tela. Ona zastaje neko vreme pošto je sišla. Gleda površno oko sebe da bi shvatila gde se nalazi. Primećuje me. Ja ustajem, usuđujem se da joj se obratim jednim „Dobro večer“. Ona me odmerava izdaleka, pomalo čudnog stava. Umesto da mi odgovori, korača ka trpezariji, gde sam za stolom. Našla se preda mnom. Dajem joj znak da može da sedne na klupu. Ništa nije izustila. Izgleda krajnje prestravljeno. Ne znam šta da kažem.

„Jeste li gladni?“

To je sve čega sam se dosetio. Jednostavno, delotvorno.

Ona sleže ramenima. Tumačim to kao jedno stidljivo *da*.

Bio sam spremio, za svaki slučaj, još jedno parče kajgane. Podgrevam ga, pazeći baš da ne tražim raspravu. Zavlačim se u kuhinju. Pitam se stvarno šta ona radi ovde. Nadam se samo da ću znati jednog dana. Pošto je ovo spremljeno, odnosim joj lepo garniran tanjir. Ona muca „hvala“. A, ipak zna da govori! I to još učtivo! U pravi čas!

Gricka kajganu celim ustima. Poslužujem je vodom, a ne znam ni šta bih radio ni šta bih rekao.

„To može da se jede?“, pitam glupo.

Moram reći da nisam baš vešt u kuhinji.

„Da.“

To je neko tužno „da“, i neuverljivo. Odlaze viljušku iako je pojela tek pola kajgane. Njen je obrok izgleda završen. Ustaje i sprema se da se penje. Već?! Imam ipak koju reč da joj kažem.

„Slušajte... Da se dogovorimo... Možete da koristite kupatilo, naravno, i da izlazite iz svoje sobe. Osećajte se kao kod kuće. Činite kako vam je volja, pre svega. A ako imate groznicu, lekar mi je dao paracetamol.“

Mislim da sam ispao suviše dobar, velikodušnost mi se otela...

„Hmmm...“

Šta znači to „hmmm“? Je li to „hvala“ u minimalističkom obliku?

I ona se penje. Tek tako.

Ostajem pomalo preneražen: stvarno je čudna...

Osim toga, da, ona zna kako izgledam, i to se desilo... Ne, ali stvarno, čudna je. Pomalo lepa, ali čudna.

6.

Naglo me budi piskavo rzanje. Širom otvaram oči i ponovo shvatam gde se nalazim. Noć isprekidana morama gotovo da me je naterala da zaboravim. U krevetu sam koji sam jedva napuštala poslednjih sati. Sve se vraća na svoje mesto u mom duhu, kao rasuti delići slagalice, koji se ponovo sklapaju. Opet vidim sebe u čudnoj obamrlosti blizu litice naspram mora, čujem glas svog domaćina – koji to još nije bio u tom trenutku, i osećam ljuljanje konja koji me je nosio kao vreću do ovog kreveta, ili skoro... Setila sam se svog dolaska ovde, u ovo trenutno utočište. Ne znam kuda ću ići potom, a pogotovu ne znam hoću li želeti da nastavim potragu za bilo čim, bežeći.

Ponovo mislim na sinoćne večere, kada sam sišla i videla ga. Moj domaćin... Izgleda nešto starije od mene. Nije delovao opušteno, koliko sam mogla da primetim, mada sam ga, na kraju krajeva, jedva i osmotrila. Mislim da su nam se oči srele jedan jedini put. Nisam maltene ništa rekla. Svakako... nemam šta da kažem. Ništa zanimljivo u svakom slučaju. A ne želim da pričam o sebi. Međutim, moraću da se predstavim... Treba li da izmislim sebi ime? O tome sam razmišljala, ali, pošto sam ovde, više ne znam. Lagati... čemu to? Ipak se moram zaštititi. Vreme je da preuzmem drugi identitet, ili da prihvatim... Ako kažem samo svoje ime, čak i pravo, to neće nositi posledice. Međutim, ako dam drugo, to je prilika da napustim svoje kršteno ime, što me steže poput okova i koje nosim

kao po kazni... Videću baš kada će se trenutak ukazati. Ako tad budem htela da sahranim Aksel i dam rođenje drugoj ženi. Ali kojoj? Kako bi se zvala ta nova ja? Bolje da o tome razmislim sad... Ne, nemam snage.

Jutros me seta pritiska poput poklopcu. Dobro si govorio, Šarle: baš tako sve deluje na mene. Želje ni za čim, snage ni za šta. Da ostanem da ležim, dok su kapci zatvoreni. Da čekam... da ne čekam ništa, bez dodira sa ikakvim vremenom. Da čekam da sekunde pootpadaju i padnu u prošlost, da bi vreme proticalo mirno i prolazilo, prolazilo, prolazilo... Da samo dišem. Ne misleći o sutrašnjici. Da živim, tako, to je već život. To je već dobro. Ne tražim više. Ne tražim ni manje. Ako sam još ovde, to je zato što sam htela da živim. Inače odavno ne bih više bila na ovom svetu. Upravo, pošto sam ovde, to je prilika da započnem drugde neki drugi život. Zato sam i došla da nestanem: da bih se pronašla. Da počnem od nule, da izbrišem prošlost, da pronađem snagu da izgradim nov život. Polazeći ni od čega, što je teško, ali je to svakako moja jedina šansa. A nisam imala ništa da izgubim...

Zasad želim samo da spavam. I da čekam... Kao sredu. Pitam se šta je pomislio i šta misli moj domaćin. Moji koraci doveli su me tamo, u podnožje one stene. Htela sam da posmatram more. Ono me je opčinilo, i celo mi se telo napregnulo ka daljini. Udarilo je... u nešto. Ne znam da li bih zatim našla snage da ustanem da idem dalje, da pronađem utočište, zaklon, gostoljubivu kuću, taksi, hotel... Tako sam nameravala da odem, ali me je more iznenadilo i zadržalo tu. Bila sam iscrpljena. Umor me je, bez sumnje, savladao. Suviše uzbuđenja, suviše vetra, suviše besa, suviše svega... Toliko dugo putovanje da biste se srušili u ovom zabačenom kraju iznurilo bi bilo koga, a ja sam manje nego bilo ko. Zbog udarca telo mi je zahvatila obamrlost i ja sam posrnula, kao da sam zaspala otvorenih očiju. Zaboravila sam da ustanem i da krenem u potragu za prenoćištem. A bilo mi je i hladno. Ovaj vetar... nisam naviknuta. Njegova jačina umara i otima svaku volju, sve uništava. Nisam imala više snage, već sam bila stigla tamo gde je trebalo, tamo gde sam bila predvidela, ili približno... Pomalo kao neki trkači koji se sruše pre kraja naporne trke, ja sam se tamo srušila, nesposobna da idem dalje. I on je došao, na svom konju. Kao iz nekog sna ili priče. Ta otrcana slika gotovo

Njeno ime je Elza

da bi mi izmamila osmeh. Ne znam da li me je spasao. Nemam nikakvu predstavu šta bi se desilo da me nije našao, i odveo... Neko drugi bi se možda našao. Na kraju, obalski put koriste pešaci. Ne mogu i ne želim da znam šta bi se desilo da...

Sada sam ovde. Kao dobrovoljna brodolomnica. Spava mi se. Nije mi ni do čega drugog. Trebalo bi možda da uzmem pilulu. Pun mi ih je ranac, pa koliko posluže.

7.

Nedelju dana! Nedelju dana je zatvorena kod mene, u *svojoj* sobi. Ona ima neki problem, ova devojka... ili možda čak probleme... sa zakonom, ne znam. Ili psihičke probleme.

Stavlja me u čudnu situaciju. Posumnjavši, ipak sam pozvao policiju. Tek koliko da saznam da li se slučajno neka žena njenog opisa vodi kao nestala. Na njihovo pitanje: „Zašto pitate?“, samo sam odgovorio da sam video nekog kako luta u kraju nekoliko dana ranije. Odgovorili su odrično, da nestanak punoletne osobe službi nije prijavljen. Mislio sam da je bolje da ne kažem kako sam ugostio nekoga čiji identitet ne znam. Nisam hteo da ispadnem budala. Tako da ništa nisam rekao.

Pitam se ipak koliko će ovo da traje, ova robija. Pre svega, pitam se zašto je zadržavam kod sebe. Da, pa šta, nemam baš naviku da izvodim ovako nešto, da izigravam opata Pjera koji nudi gostoprimstvo čuvenoj neznanki. Zašto to onda činim? Iz same dobrote duše? Iz koristi? Svakako ne iz koristi: šta imam da dobijem? Osim gnjavaže, ništa. Onda preispitujem bezumnu stranu svojih dela. U isto vreme, nisam ništa tražio ni proveravao. Ona mi je pala odozgo, delao sam hitro: od tada se to produžava mimo moje volje. Nije moja krivica. I pored svega, od mene samo zavisi da je izbacim napolje, da joj kažem: „Sada je dosta sa glupostima, ne znam čak ni ko ste, izlazite iz moje kuće!“ Ali ne činim to, a ne znam zašto.